

да „ниједна жена у нашој народној поезији нема толико хришћанске етике као Јевросима, мајка Краљевић Марка.“ Најбољи примјер мајчине мудрости исказан је у пјесми „Турци у Марка на слави.“ Слијепе пјевачице више истичу значај женских ликова у пјесмама.

Љубомир Милутиновић у књизи *Пјевачице Вука Стеф. Караџића* дао је још један допринос у освјетљавању личности Вукових пјевачица. Значај ове књиге огледа се у њеној информативности. У књизи налазимо исцрпне податке о свим пјесмама које је Вук забиљежио од слијепих пјевачица. Књига обилује истанчаним описима свих пјесама с историјског, географског, религиозног и митолошког аспекта. У свој рад унио је запажања и претпоставке својих претходника од којих се највише истичу Светозар Матић, Љубомир Зуковић, Јован Деретић, Видо Латковић, Владан Недић и многи други. Све наведене пјесме постављају низ питања и постоји могућност њиховог компаративног изучавања.

Ивана Ерић

ИЗ КЊИЖЕВНЕ БАШТИНЕ НИША И ЈУЖНЕ СРБИЈЕ

(Милан Ђ. Милићевић, *Путничка писма из Ниша у лето 1882. године*, поднаслов „Стара писма из нових крајева“, приредили: Горан Максимовић и Јован Младеновић, Графика Галеб, Ниш, 2009)

У богатој књижевној заоставштини града Ниша, посебно се издвајају српски путописи. Ослобођење Ниша и југоисточне Србије у Српско-турским ратовима 1876–77. године после вишевековног ропства, изнова је обновило интересовања српске политичке, културне и научне јавности за те „нове“ просторе Краљевине Србије. Као плод таквих појачаних књижевних интересовања у деценији након Берлинског конгреса (1878), а затим и даље све до Балканских ратова (1912–13), настало је неколико путописних књига о југоисточној Србији. Најпре је Милош С. Милојевић непосредно пред поменуте ратове, а затим и за њиховог трајања, објавио у Београду у три књиге: *Путопис дела праве-старе Србије* (књ. I, 1871; књ. II, 1872; књ. III, 1877), у којем је опширно обухватио наведене просторе. Иза тога су уследили: *Путовање по Новој Србији* Сретена Л. Поповића (објављено у наставцима у часопису *Отаџбина* 1878. и 1880. године), *С Дрине на Нишаву*

Милорада Поповића Шапчанина (објављено у Београду 1879. године), *Из Нове Србије* Мите Ракића (објављено у часопису *Отаџбина* у наставцима 1880. и 1881. године), *Са Дунава над Пчињу* Милана Ђ. Милићевића (објављено у Београду 1882. године), затим путописи: *С Мораве на Вардар* Стојана Новаковића (објављено у Београду 1886. године), *Из Београда у Солун и Скопље с Београдским певачким друштвом* Спира Калика (објављено у Београду 1894. године), *Са Авале на Босфор: путне белешке са похода Београдског певачког друштва у априлу 1895. год.* Драгомира Брзак (објављено у Београду 1897. године), *Писма из Ниша – о харемима* Јелене Димитријевић (објављено у Београду 1897. године), *Са Влтаве на Нишаву* Александра Љ. Митровића (објављено у Задру, књига прва 1898. и књига друга 1899. године) и слично.

Посебно место у путописној литератури посвећеној Нишу припада књигама Милана Ђ. Милићевића (1831–1908) *Стара писма из нових крајева* (написаној у лето 1882. године, а објављеној 1885. године у књизи *Међудневица*, у издању Краљевско-српске државне штампарије у Београду), те књизи *Ниш и нишке знаменитости* Живана Живановића, која је такође написана у лето 1882. године, али је доживела више издања. Најпре је објављена у наставцима у београдском листу *Уставност* у јесен 1882. године, да би наредне 1883. године рукопис био публикован и као посебна књижица у издању Штампарије код Светог Саве у Београду.

Путопис *Стара писма из нових крајева*, приређивачи су, с правом, насловили на адекватнији начин *Путничка писма из Ниша у лето 1882. године*, а оригинални наслов су преместили у поднаслов књиге. Путопис садржи укупно четири писма, која су била упућена Мити Ракићу, у периоду од 27. јула до 27. августа 1882. године, а настала су приликом Милићевићевог боравка у Нишу, поводом држања предавања у новооснованој Учитељској школи.

Савремено приређивање Милићевићеве књиге представља прво досадашње посебно издање овог путописа, јер је прво издање објављено као део обимније и жанровски разнолике књиге *Међудневица* из 1885. године. Опремљено је поговором (који је написао Горан Максимовић), те коментарима, фотографијама, илустрацијама и речником (које је приредио Јован Младеновић), тако да представља добро осмишљену публикацију која ће савременог читаоца на разноврстан начин упознати са приватним и јавним животом у Нишу након ослобођења овог града од Турака 1878. године.

Како је то у исцрпном поговору Горана Максимовића наглашено, Милићевић је у *Путничким писмима из Ниша у лето 1882. године* имао намеру да српску јавност упозна са новоослобођеним српским просторима, језиком, саставом становништва, менталитетом